

Denkplaat Kansengelijkheid en digitalisering

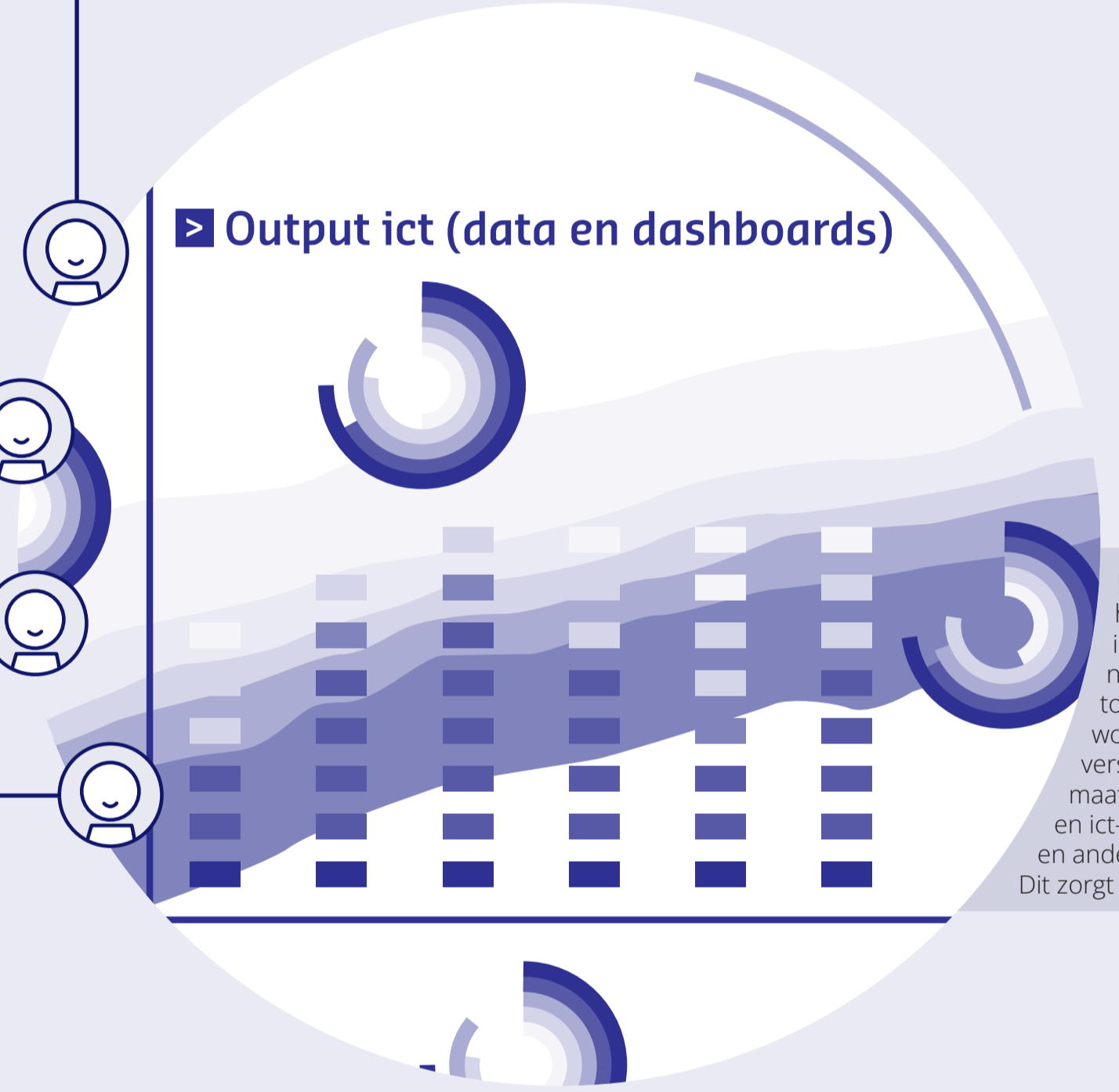
Kansengelijkheid in het onderwijs wil zeggen dat de achtergrond van leerlingen/studenten zo min mogelijk van invloed is op hun schoolsucces. Kansengelijkheid draait om de vraag: wat vinden we rechtvaardig? Die vraag speelt op verschillende niveaus. Er zijn dus verschillende lenzen waarmee we naar kansengelijkheid kunnen kijken: de uitkomsten in de maatschappij, resultaten van het onderwijs en de keuzes van de school, inclusief keuzes op het gebied van ict. Deze denkplaat is bedoeld om het begrip kansengelijkheid te verhelderen en te bespreken wat jullie rechtvaardig vinden. Dat geeft houvast bij keuzes over digitalisering in de school.

Wat vinden jullie rechtvaardig?

VOORBEELD
Hoge verwachtingen van de leraar zijn een belangrijke voorspeller voor betere schoolprestaties. Digitale dashboards kunnen de verwachtingen van de leraar beïnvloeden, door een bepaalde leercurve te voorspellen. Dit kan positief uitpakken voor kansengelijkheid, wanneer het dashboard lage verwachtingen van de leraar naar boven bijstelt. Maar het dashboard kan ook hoge verwachtingen naar beneden bijstellen. Dit kan kansengelijkheid negatief beïnvloeden.

VOORBEELD
Door data te verzamelen van studenten in het mbo (aantal verhuizingen, moment van inschrijving, verzuim) wordt risico op uitval inzichtelijk gemaakt en kan de school tijdig maatregelen nemen. Tegelijkertijd zit hier het risico van een self-fulfilling prophecy in.

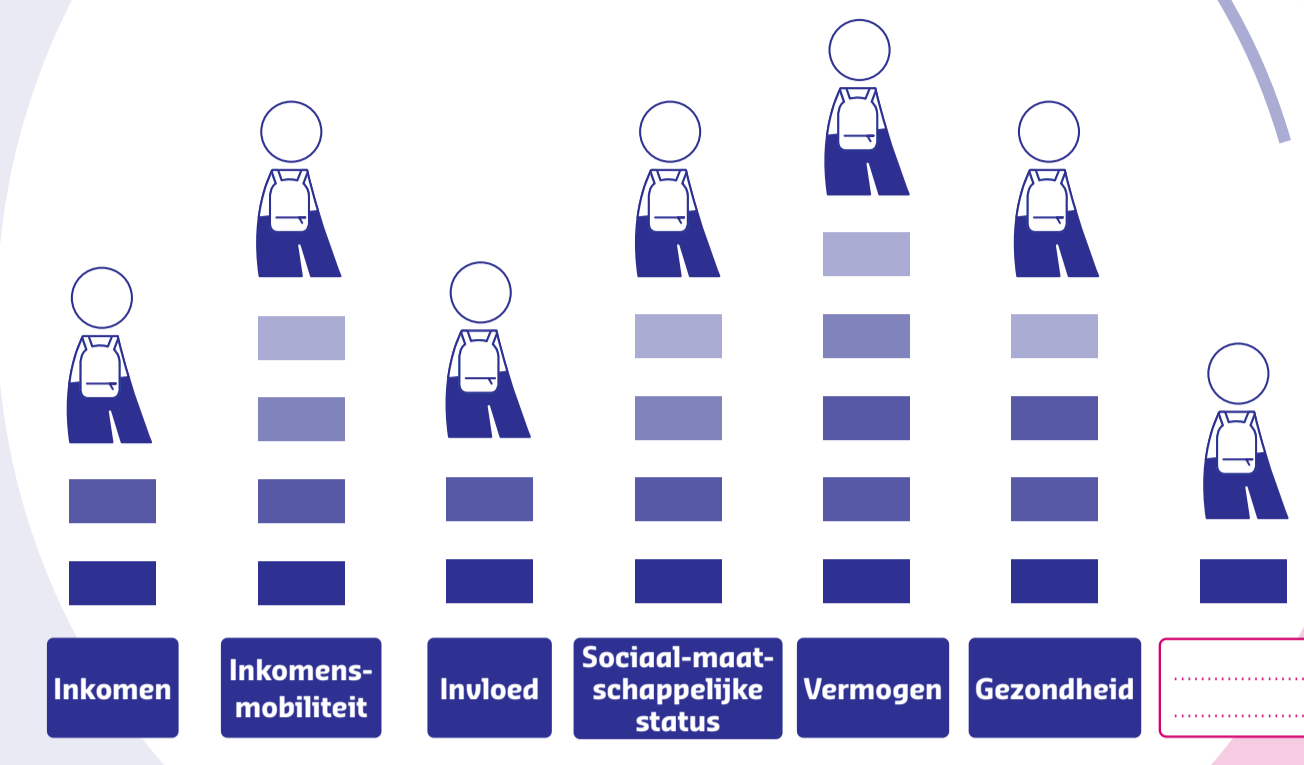
VOORBEELD
Digitale dashboards kunnen de leraar aanwijzen welke leerling/student op welk moment waarbij hulp kan gebruiken. Dit kan kansengelijkheid bevorderen. Een keerzijde kan zijn dat het dashboard onjuiste of onvolledige informatie geeft over de prestaties van de leerling/student, wat de aandacht van de leraar op een onjuiste manier stuurt.



Output ict (data en dashboards)

De output van ict geeft het onderwijs meer inzicht, tegelijkertijd neemt de complexiteit toe. Kansengelijkheid wordt bovendien door verschillende scholen, maatschappelijke partijen en ict-tools anders ingevuld en anders gemeten. Dit zorgt voor veel ruis.

Uitkomsten in de maatschappij



Wat vinden jullie rechtvaardig?

Is het bieden van **gelijke kansen** voldoende of moet je ook kijken naar **uitkomsten** in de maatschappij?
Op welk gebied en in welke mate vinden jullie verschil in maatschappelijke uitkomst te rechtvaardigen?

Er zijn verschillende idealen:
► **meritocratisch** ideaal (status en welvaart wordt verdeeld op basis van verdienste)
► **egalitair** ideaal (streven naar gelijke uitkomsten voor iedereen)
Te veel nadruk op **gelijke kansen** kan volgens sommigen leiden tot een maatschappij met winnaars en verliezers, waarin degenen die de geboden kansen niet hebben gepakt achterblijven.
Te veel nadruk op **gelijke uitkomsten** kan volgens anderen leiden tot een verlies aan talent, gezonde competitie en innovatie.

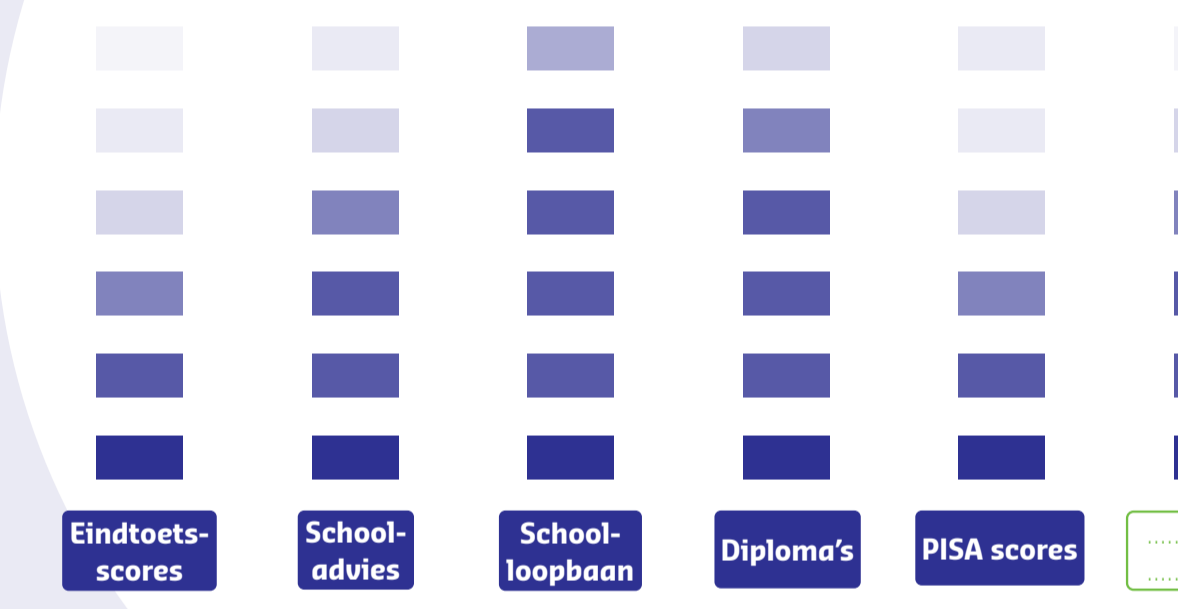
Wat vinden jullie rechtvaardig?

Bij het meten van de mate van kansengelijkheid wordt vaak gekeken naar cognitieve prestaties.
► Is dat voldoende, of moet er breder gekeken worden?
► En waarnaar moet er dan gekeken worden?

Functioneert het onderwijs nu...
als gelijkmaker > door een plek te bieden waar iedereen los van zijn thuissituatie kan leren
of ongelijkmaker > door leerlingen in te delen in niveaus die bepalend zijn voor hun kansen en wie goed kan leren nog sneller vooruit te helpen?

We meten kansengelijkheid in het onderwijs met een combinatie van:
► **schoolprestaties** (eindtoets-scores, schooladvies, slagingspercentages, het aantal leerlingen dat is opgestroomd, internationale metingen van vaardigheden, et cetera)
► **achtergrondkenmerken** (beroep of opleiding van ouders, etniciteit, taal en sekse, et cetera).

Resultaten van het onderwijs



De werkelijkheid van de school is niet zo maakbaar als de verschillende lenzen in deze denkplaat misschien doen voorkomen. De leraar in de klas maakt het meeste verschil als het gaat om onderwijssucces. Juist minder goed meetbare factoren, zoals de verwachtingen die een leraar van een leerling heeft of een lerende schoolcultuur, hebben veel effect op onderwijsprestaties.

Wat vinden jullie rechtvaardig?

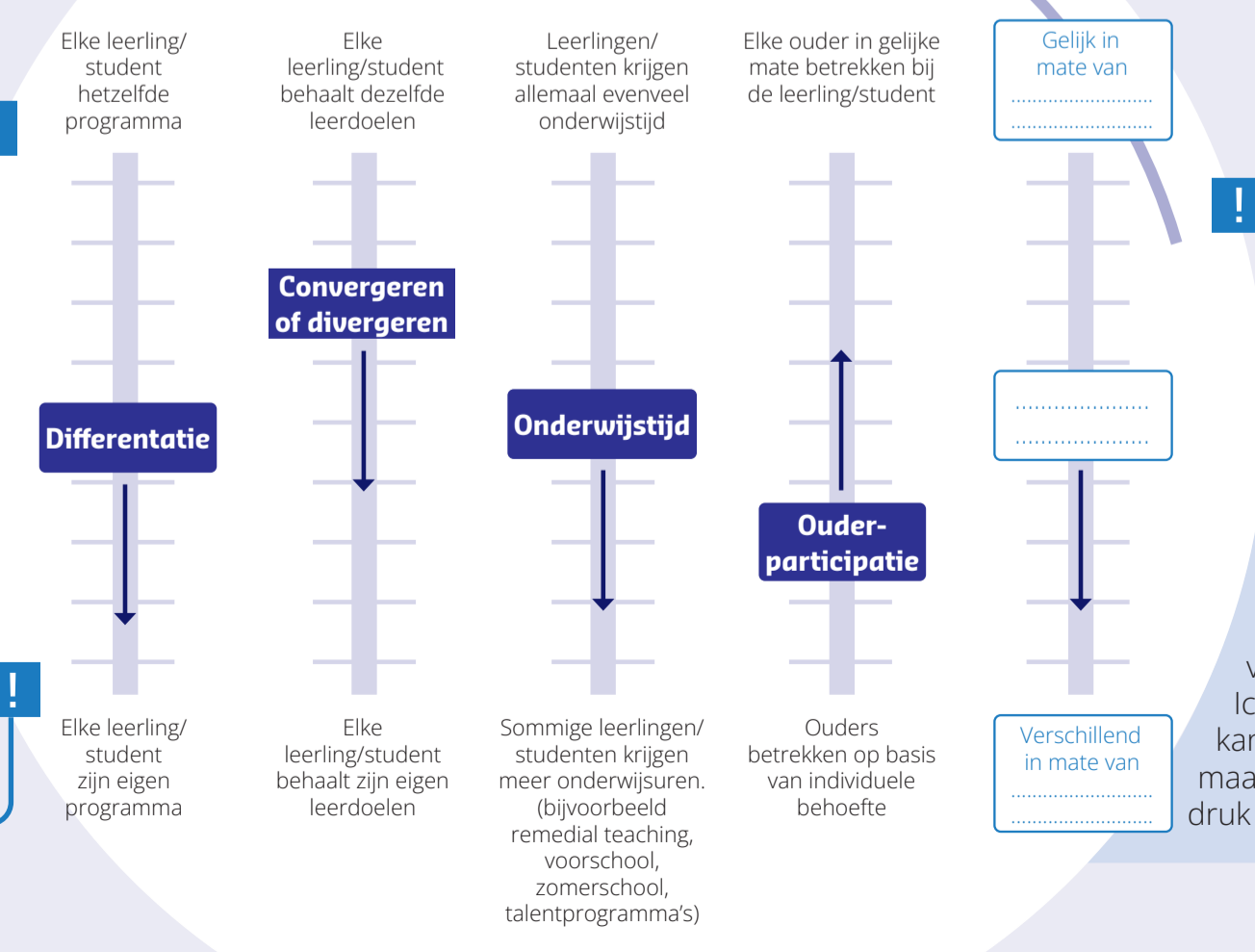
VOORBEELD
Met behulp van digitale portfolio's kunnen scholen ouders goed betrekken: zij zien wat hun kinderen doen op school. Ook kunnen digitale tools schoolnieuwsbrieven vertalen, voor ouders met een andere eerste taal. Maar ouders digitaal betrekken kan ook een averechts effect hebben. Zeker als zij minder talig of digitaal vaardig zijn.

VOORBEELD
Adaptieve tools werken vooral divergerend: de leerprestaties van de groep gaan verder uiteenlopen. De middelen kennen geen vast einddoel en er is geen grens aan het niveau dat leerlingen kunnen bereiken. Goed presterende leerlingen hebben hier meer profijt van, omdat ze zich steeds verder kunnen verdiepen.

VOORBEELD
Met adaptieve tools leert elke leerling/student op zijn eigen niveau en krijgt instructie en opdrachten die aansluiten bij zijn ontwikkeling van dat moment. Deze mate van differentiatie is zonder ict nauwelijks mogelijk.

VOORBEELD
Oefenen met oefenapps thuis kan de oeffentijd vergroten, zeker als school de middelen ook voor thuis beschikbaar stelt. Maar als ouders moeten betalen voor thuisgebruik kan dit ongelijke kansen in de hand werken: de extra oeffentijd is dan niet voor iedere leerling/student beschikbaar.

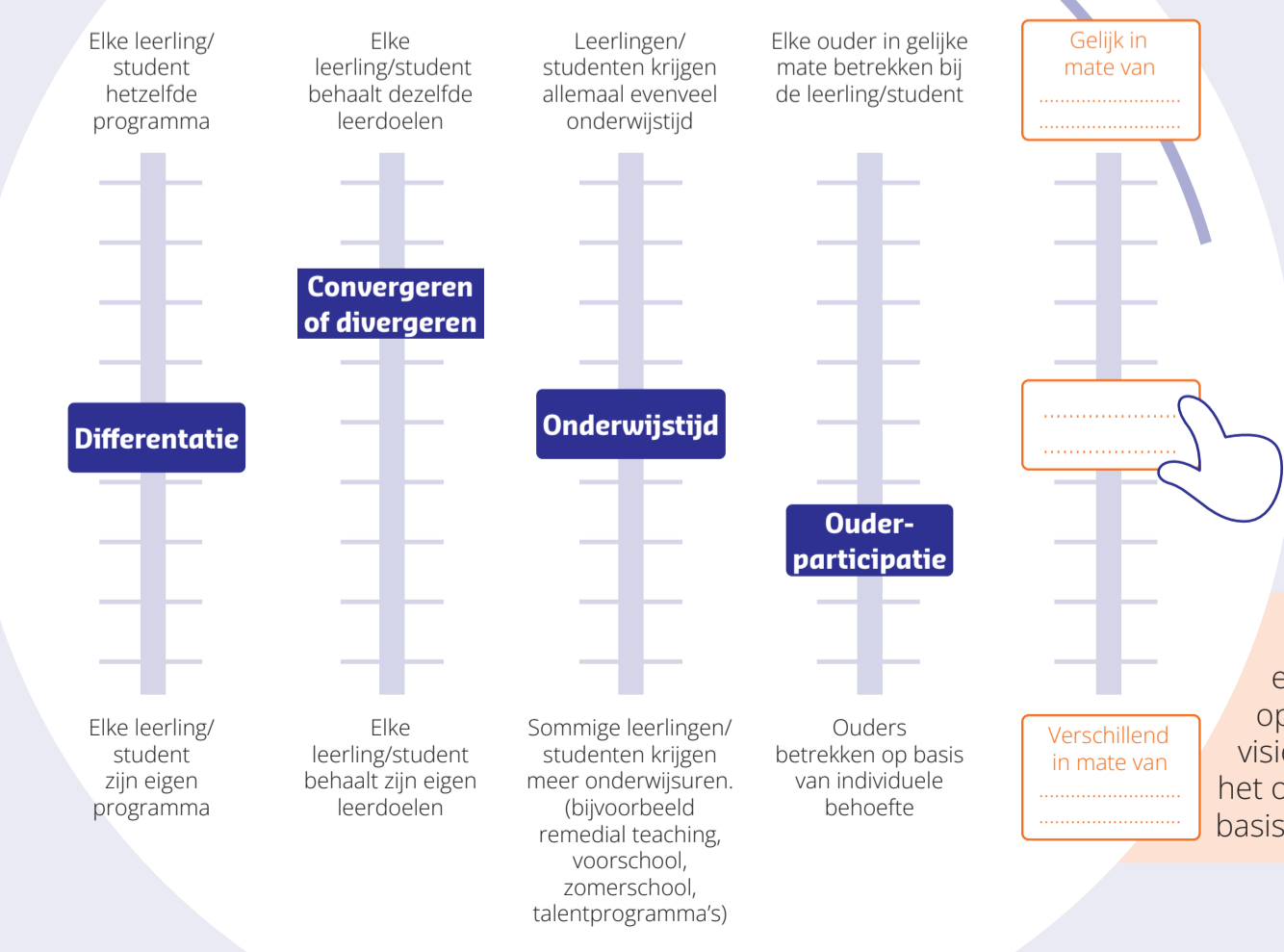
Input ict bij keuzes van de school



Belangrijke bestuurskeuzes met betrekking tot ict:
► **Device van de school of 'bring your own'**
Een eigen device geeft een leerling/student mogelijkheden om zelfstandig verder te leren, thuis of op school. Niet elke leerling beschikt vanuit huis over een geschikt device. Bring your own device kan ongelijkheid vergroten.
► **Digitale geletterdheid in het curriculum?**
Leerlingen/studenten krijgen digitale geletterdheid vooral vanuit huis mee. Leerlingen/studenten met hoogopgeleide ouders zijn vaker digitaal geletterd, wat bestaande ongelijkheden vergroot. De school kan dit tegengaan door digitale geletterdheid in het curriculum op te nemen.

De inzet van ict heeft invloed op de keuzes die scholen maken voor meer kansengelijkheid. ict biedt mogelijkheden om kansengelijkheid te vergroten, maar kan gelijke kansen ook onder druk zetten.

Keuzes van de school



Wat vinden jullie rechtvaardig?

In hoeverre gaan aandacht voor kansengelijkheid en aandacht voor individueel talent samen?

Waar zouden jullie voor kiezen?
► elke leerling krijgt evenveel ondersteuning.
► elke leerling/student behaalt dezelfde doelen.

In hoeverre behandelt de school leerlingen/studenten **gelijk** en in hoeverre **verschillend**? Dit is een vraag die elke school op een andere manier invult, op basis van de pedagogische visie en overtuigingen. Bijvoorbeeld: extra ruimte bieden voor het ontplooiën van individueel talent. Of een garantie voor een basisniveau voor elke leerling/student.